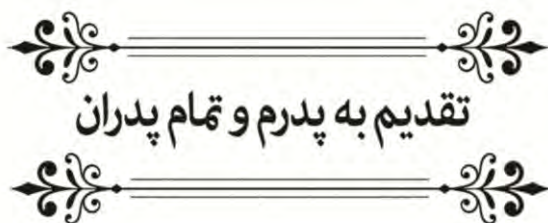

مجموعه شاه کلید تصویرخوانی در مطالعه «۱»
مهارت‌های کاربردی مطالعه و یادگیری

روش‌های درست مطالعه و پرورش هوش و استعداد کودکان

مهدی رحیمی
بجنورد - زمستان ۱۳۹۸

سرشناسه : رحیمی، مهدی، ۱۳۵۱
 عنوان و نام پدیدآورنده : مهارت‌های کاربردی مطالعه و یادگیری : روش‌های درست مطالعه و پرورش
 هوش و استعداد کودکان/مهدی رحیمی.
 مشخصات نشر : مشهد: مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشاراتی ضریح آفتاب، ۱۳۹۸.
 مشخصات ظاهری : ۲۲۸ ص /
 فروست : مجموعه شاه کلید تصویرخوانی در مطالعه
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۷۶-۳۴۲-۴
 وضعیت فهرست نویسی : قیفا
 موضوع : مطالعه و فراگیری - تند خوانی
 رده‌بندی کنگره : LB۱۰۴۹
 رده‌بندی دیویی : ۳۷۱/۳۰۲۸۱
 شماره کتابشناسی ملی : ۶۰۵۰۱۳۱

نام کتاب	←	مهارت‌های کاربردی مطالعه و یادگیری
مؤلف	←	مهدی رحیمی
ناشر	←	مؤسسه فرهنگی، هنری و انتشاراتی ضریح آفتاب
صفحه آرای و ویرایش	←	حدیثه ابراهیمی
طرح جلد	←	حدیثه ابراهیمی
نوبت چاپ	←	اول
قطع	←	وزیری
شمارگان	←	۱۰۰۰ جلد
قیمت	←	۳۵۰۰۰ تومان
چاپ	←	دقت
شابک	←	۹۷۸-۶۰۰-۴۷۶-۳۴۲-۴

مرکز پخش: مشهد، خیابان امام خمینی، جنب اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی
 بزرگانی: ۰۵۱)۳۲۲۸۱۴۱۰) سفارشات: ۰۵۱)۳۲۲۸۳۴۲۲) دفتر نشر: ۰۵۱)۳۲۲۸۰۱۶۷)
 بجنورد: خیابان ۱۷ شهریور جنوبی روبروی کوچه شهید دستپاک موسسه "جادوی فکر بزرگ"
 ۰۵۸۳۲۲۵۳۵۷۹ - ۰۹۱۲۰۴۷۸۸۹۷

«حق چاپ محفوظ است»

آدرس سایت: www.mtstudy.ir

فهرست مطالب

۵.....	مقدمه.....
۸.....	مقدمات خواندن.....
۱۲.....	درس اول.....
۲۰.....	درس دوم.....
۲۸.....	درس سوم.....
۳۴.....	درس چهارم.....
۴۱.....	درس پنجم.....
۵۶.....	درس ششم.....
۶۷.....	درس هفتم.....
۷۷.....	درس هشتم.....
۸۸.....	درس نهم.....
۹۸.....	درس دهم.....
۱۰۹.....	درس یازدهم.....
۱۲۰.....	درس دوازدهم.....
۱۳۰.....	درس سیزدهم.....
۱۴۰.....	درس چهاردهم.....
۱۵۰.....	درس پانزدهم.....
۱۵۹.....	درس شانزدهم.....
۱۶۸.....	درس هفدهم.....
۱۷۷.....	درس هجدهم.....
۱۸۶.....	درس نوزدهم.....
۱۹۳.....	درس بیستم.....
۲۰۱.....	درس بیست و یکم.....
۲۰۸.....	درس بیست و دوم.....
۲۱۴.....	درس بیست و سوم.....
۲۲۱.....	درس بیست و چهارم.....
۲۲۵.....	فهرست منابع.....

مقدمه

خواندن با دیدن آغاز می‌شود، خوانندگان با روش معمولی ابتدا کلمه‌ها را می‌بینند، با زبان تکرار و یا درون خوانی می‌نمایند، می‌شنوند، بعد درک می‌کنند. کلمه‌ها تصویر هستند، خواننده می‌تواند کلمه‌ها را ببیند و درک کند همان طوری که تصویر یک میز را می‌بیند و می‌فهمد این میز است، می‌تواند عکس کلمه میز را ببیند و درک کند که این تصویر کلمه‌ی میز است بدون اینکه با زبان بیان کند و یا درون خوانی نماید.

خواننده می‌تواند برای افزایش سرعت مطالعه از تصویرخوانی استفاده کند، برای درک بهتر مطالب را تجسمی و کاربردی بخواند، برای بخاطر سپاری از تصویرسازی ذهنی استفاده کند و هنگام یادآوری مطالب به حافظه تصویری و دراز مدت خود مراجعه کند و مطالب را یادآوری نماید. در کتاب تمرین‌های زیادی قرارداد شده است که رسیدن به هدف فوق را عملی می‌سازد.

تمرین حرکت چشم بر روی اضلاع ستاره و علامت‌ها، عضلات چشم را قوی می‌کند و چشم را آماده دیدن تصاویر کلمات می‌کند. تمرین افزایش حوزه‌ی دید باعث می‌شود خواننده به جای دیدن یک حرف یا کلمه، چندین کلمه و حتی یک سطر را ببیند. افزایش سرعت دید چشمی، سرعت دیدن کلمات را افزایش می‌دهد و خواندن چشمی را قوی می‌کند. در تمرین سرعت درک چشمی خواننده توانایی دیدن و درک چندین کلمه را با هم می‌یابد.

خواننده در تصویرخوانی به زیبایی رسم الخط فارسی توجه می‌کند و برخلاف خواندن سنتی کلمات را می‌بیند و درک می‌کند.

خواننده در قرینه‌نویسی و وارونه‌نویسی به زیبایی حروف و کلمات از زاویه‌های مختلف نگاه می‌کند و لذت می‌برد. در این تمرین از حس خیال‌پردازی کمک گرفته می‌شود و خواننده به جای اینکه فکر کند نمی‌تواند بنویسد، به لذت دیدن و نوشتن کلمات از زاویه‌های مختلف می‌پردازد.

خواننده در تمرین دقت و جستجو، به جستجوی کلمه‌ای خاص می‌پردازد ولی ضمیر ناخودآگاه خود را عادت می‌دهد که همه‌ی کلمات را ببیند و در عین دیدن کل متن به جستجوی کلمه‌ای خاص می‌پردازد و بر آن کلمه تمرکز می‌کند.

در تمرین «خواندن و خطبری» و «خواندن و عبارت‌خوانی» بر قراردادی بودن تصویر کلمات تاکید می‌کند تا ضمیر ناخودآگاه با تصویر کلمات و قرارداد آن با معنا انس بیشتری بگیرد.

سریع‌خوانی مرحله‌ای از خواندن است که نیاز هر خواننده‌ی موفق است؛ این مرحله از خواندن بعد از انجام تمرینات فوق برای خواننده حاصل می‌شود و پیش نیاز روش‌های خواندن است.

روش نوشتن داستان‌ها در الگوی داستانی توضیح داده شده است. خواننده روش خواندن این الگو را یاد می‌گیرد و می‌آموزد که داستان‌هایی از ذهن او تراوش می‌کند در چه قالبی ارائه کند.

الگوی تشریحی و تحلیلی روش نوشتن مطالب درسی و علمی است. خواننده با فراگیری این روش متوجه می‌شود که چگونه مانند شناگری ماهر در بحر معنای درس‌ها شنا کند و از درس خواندن و مطالعه لذت ببرد.

خواننده باید هدف خود از مطالعه را مشخص کند و نوع متنی را که می‌خواهد بخواند در نظر بگیرد تا بتواند روش متناسب را انتخاب نماید.

خواننده با خواندن اجمالی کل کتاب، با مطالب کتاب آشنا می‌شود، و خواندن اجمالی یک فصل او را با مطالب آن فصل آگاه می‌گرداند و روش تندخوانی آگاهی او را کامل‌تر می‌کند.

خواننده اگر مطلب خاصی را جستجو می‌کند می‌تواند از روش خواندن تجسسی و حدس زدن استفاده کند ولی اگر می‌خواهد مطالب مهمی را به طور دقیق بخواند و یاد بگیرد باید از روش خواندن دقیق و سازماندهی استفاده کند. مطالب را با استفاده از کلمات کلیدی یادداشت‌برداری کند و بر روی یک نقشه‌ی ذهنی ترسیم کند و در مواقع لزوم مرور نماید تا آن‌ها را یاد بگیرد و برای یادگیری بهتر می‌تواند از روش خواندن بدون فراموشی استفاده کند. کسانی که مطالب را به روش درست بخوانند و روش درست آزمون دادن را بدانند همیشه موفق هستند. مهارت‌های شرکت در آزمون و امتحان‌ها به اندازه‌ی مهارت درست مطالعه اهمیت دارد که در جای خود از آن بحث شده است.

مدیریت زمان و برنامه‌ریزی از مسائل مهمی است که کودکان باید آن را بدانند. مدیریت زمان؛ یعنی: ۲۰ درصد کارها ارزش ۸۰ درصد بقیه‌ی کارها را دارند و افراد موفق باید ۸۰ درصد زمان خود را صرف آن ۲۰ درصد کارها نمایند.

خواننده حواس خود را پرورش می‌دهد و در یادگیری از همه‌ی حواس خود استفاده می‌کند تا یادگیری و فهم مطالب را عمیق‌تر و ماندگارتر نماید.

تمرین‌های تجسم، تمرکز بر شعله‌ی شمع، بازی و تمرکز، تمرکز بر شمارش اعداد، تمرکز بر کسر اعداد ریاضی، تصویرسازی و تداعی، شکل‌دهی اعداد و حرکتهای متناوب دست و پا و ... باعث پرورش هوش و استعداد می‌شود، حافظه تصویری را قوی می‌کند و نیمکره‌ی راست و چپ مغز را فعال می‌کند، حافظه‌ی کوتاه مدت و دراز مدت را تقویت می‌کند، باعث افزایش تمرکز می‌شود. سرعت پردازش مغز زیاد می‌شود، مغز به طور ناخودآگاه اعضای بدن را کنترل می‌کند، دقت و تمرکز زیاد می‌شود و اعتماد به نفس افزایش می‌یابد.

در کتاب تمرین‌های متنوعی قرار داده شده است، آن‌ها را به ترتیب درس‌ها انجام دهید. تمرین‌ها از سطح ساده شروع می‌شود و تا سطح دشوار پیش می‌رود. شما باید تمرین‌ها را به روش و ترتیبی که گفته می‌شود انجام دهید. تا به هدف خود که همان روان‌خوانی و سریع‌خوانی و پرورش هوش و استعداد است برسید.

در پایان برخورد لازم می‌دانم از همسر م بابت صبر و بردباری ایشان در هنگام نگارش کتاب تشکر کنم و همچنین از سرکار خانم حدیثه ابرهیمی که در ویرایش کتاب، طراحی جلد، تصویرگری، و صفحه‌آرایی و خانم ثریا وحیدی در مراحل مختلف نگارش تایپ، صفحه‌آرایی و چاپ کتاب یار و همراه نگارنده بودند تشکر کنم.

مهدی رحیمی

بجنورد - ۱۳۹۸/۱۰/۱۲

مقدمات خواندن

تعریف خواندن

خواندن، درک مفاهیم و محتوایی است که نویسنده در قالب علامت و نشانه‌هایی بیان می‌کند. نویسنده برای بیان ایده، مفهوم و محتوای فکر خود، علامت و نشانه‌هایی-که همان کلمه‌ها و عبارات و ... هستند- به کار می‌برد تا آنچه را که در ذهن خود دارد به ذهن خواننده منتقل کند؛ بنابراین خواندن، مشاهده و درک زبان نوشتاری برای جذب اطلاعات موجود در آن است.

تعریف تصویرخوانی

دیدن تصویر کلمه‌ها و درک آن بدون تکرار با زبان یا در ذهن را «تصویرخوانی» گویند. مشاهده‌ی تعداد کلمه‌ها در هر دید و سرعت حرکت چشم بر روی کلمه‌ها نقش عمده‌ای در سرعت خواندن دارد. به عبارت دیگر هر چقدر چشم‌خواننده در هر دید کلمه‌های بیشتری را ببیند و بر روی کلمه‌ها سریع‌تر حرکت کند دقت و توجه او زیادتر می‌شود و درک او نیز افزایش می‌یابد. معمولاً افرادی که در هر دید، تعداد کلمه‌های بیشتری را با سرعت زیاد می‌بینند سریع و روان متون را می‌خوانند.

تعریف روان‌خوانی

خواندن صحیح متن با رعایت علایم نگارشی و بیان احساسی جملات به گونه‌ای که هم مفهوم و هم عواطف موجود در متن به شنونده منتقل می‌شود.

مهارت روان‌خوانی

خواننده برای اینکه بتواند متنی را روان بخواند باید مهارت‌های زیر را بیاموزد:

- ۱- با نشانه‌های خطی (شکل الفبا) آشنا شود.
- ۲- آشنایی با نشانه‌های آوایی (شکل صداها) را در خود تقویت کند.
- ۳- حوزه دید چشمی خود را افزایش دهد و در هر دید چند کلمه را ببیند.
- ۴- لغات زیادی را بداند و همواره در پی افزایش دامنه‌ی لغاتش باشد.
- ۵- بتواند متن را با توجه به مفهوم آن صحیح بخواند.
- ۶- متن را با سرعت مناسب و انعطاف بخواند تا مفهوم آن به خوبی درک شود.

- ۷- متن را با لحن و آهنگ متناسب بخواند تا عواطف و احساسات موجود در متن حفظ شود.
- ۸- علائم نگارشی مانند: نقطه، علامت سؤال، علامت تعجب و... را رعایت کند.

اهداف روان خوانی

اهداف روان خوانی عبارت است از:

- ۱- خواندن سریع و فصیح متن ۲- افزایش میزان درک معنا و احساسات موجود در متن
- ۳- ماندگاری مطالب در ذهن ۴- یادآوری مطالب در زمان مورد نیاز
- ۱- خواندن سریع و فصیح متن: چشم خواننده در هر ثانیه می تواند ۵۰ تصویر را ببیند و هر برش تصویری می تواند شامل بیش از ۷ کلمه باشد. و از طرفی هر دقیقه ۶۰ ثانیه است. بنابراین چشم خواننده به راحتی می تواند بیش از ۲۱۰۰۰ کلمه را ببیند و درک کند؛ و این سرعت بسیار مناسبی برای خواندن چشمی می باشد.
- ۲- افزایش میزان درک معنا و احساسات موجود در متن: چون در روان خوانی متن با سرعت مناسب و انعطاف خوانده می شود و علائم نگارشی در آن رعایت می گردد، میزان درک افزایش می یابد و احساسات و عواطف موجود در متن درک می گردد.
- ۳- ماندگاری مطالب در ذهن: مطالب مهم و کلیدی موجود در هر متن بین ۱۰ الی ۳۰ درصد می باشد. بقیه مطالب شرح، توضیح، تفسیر، مثال و... می باشد. اگر مطالبی را که می خوانید به صورت کلمه ی کلیدی یادداشت برداری کنید و یادداشت هایتان را سازماندهی کرده و با روش های یادیار بخاطر بسپارید و در زمان های مناسب مرور نمایید برای مدت طولانی در ذهن شما باقی خواهد ماند.
- ۴- یادآوری مطالب در زمان مورد نیاز: فراموشی اندکی بعد از زمان یادگیری آغاز می شود و بعد از ۲۴ ساعت حدود ۸۰ درصد مطالب فراموش می شود و بعد از یک هفته میزان فراموشی مطالب به ۹۵ درصد می رسد. تنها راه جلوگیری از فراموشی فهمیدن مطالب، یادداشت برداری و مرور مطالب در فواصل معین است.

تکنیک خواندن با «خطبر»

برای خواندن از یک «خطبر» به عنوان راهنما استفاده کنید تا چشم شما همراه آن حرکت کند و کلمه ها را سریع تر ببیند. «خطبر» می تواند انگشت اشاره، یا یک ابزار دیگر باشد. ولی بهتر است از وسیله ای باریک و بلند مانند خودکار یا یک مداد و یا یک تکه ای چوب کوچک و یا از یک میل بافتنی استفاده کنید. بدین ترتیب، «خطبر» مانع دید شما نمی شود و می توانید

کلمه‌ها را به آسانی مشاهده کنید. به همین دلیل، کاربرد دست یا انگشت به جز در مواقع لزوم مناسب نیست زیرا ضخامت انگشتان و حجم دست، حوزه بینایی شما را محدود می‌کند. استفاده از یک «خطبر» مزایای زیادی دارد از جمله عوامل محدودکننده سرعت مطالعه را از بین می‌برد و باعث تمرکز حواس می‌شود.^۱

روش استفاده از «خطبر»

هنگام استفاده از «خطبر» و اجرای تمرین‌های روان‌خوانی رعایت اصول زیر ضروری است:

- ۱- «خطبر» را زیر اولین کلمه سطر اول قرار دهید تا آخر سطر حرکت دهید سپس «خطبر» را بر دارید مستقیم به اول سطر دوم ببرید زیر کلمه‌ی اول سطر دوم قرار دهید تا آخر سطر ادامه دهید و سطور بعدی را به همین روش ادامه دهید.
- ۲- فاصله کتاب تا چشم باید ۳۰ الی ۴۰ سانتیمتر باشد که برای افزایش حوزه دید می‌توانید حدود ۱۰ سانتیمتر به آن اضافه کنید.
- ۳- پشت میز راست با زاویه‌ی ۹۰ درجه بنشینید و روی کتاب خم نشوید و روی صندلی لم ندهید تا بتوانید به راحتی نفس بکشید.
- ۴- سرتان را ثابت نگهدارید و با حرکت چشم حرکت «خطبر» را تعقیب کنید و تصویر کلمه‌های بالای «خطبر» را ببینید.
- ۵- «خطبر» را زیر تمام خطوط و کلمه‌ها حرکت دهید.
- ۶- «خطبر» را از راست به چپ در متون فارسی و از چپ به راست در متون انگلیسی و ریاضی حرکت دهید.
- ۷- «خطبر» را نرم و روان، زیر همه خطوط حرکت دهید؛ ضربه نزنید و توقف نکنید.
- ۸- «خطبر» را با فاصله روی کتاب حرکت دهید تا روی کتاب خط کشیده نشود.

^۱ برای اطلاعات بیشتر رجوع کنید به کتاب «فنون تندخوانی و تقویت حافظه» و «مهارت‌های کاربردی مطالعه

آشنایی با نحوه‌ی سنجش سرعت مطالعه

سرعت مطالعه با شمارش تعداد کلمه‌های خوانده شده در هر دقیقه محاسبه می‌شود بدین صورت که متنی را انتخاب کنید و از ابتدای متن به مدت چند دقیقه شروع به خواندن نمایید سپس کلمه‌های یک سطر را شمرده و بر تعداد سطرهای خوانده شده در آن زمان ضرب کنید، حاصل ضرب را بر تعداد دقیقه‌هایی که مطالعه کرده‌اید تقسیم کنید، تعداد کلمه‌های خوانده شده در یک دقیقه مشخص می‌شود.

$$\text{سرعت مطالعه در یک دقیقه} = \frac{\text{تعداد کلمه‌ها در یک سطر} \times \text{تعداد سطرهای خوانده شده}}{\text{زمان (دقیقه)}}$$

برای نمونه اگر شما در مدت ۵ دقیقه‌ای که مطالعه کرده‌اید ۶۰ سطر از متن را خوانده باشید و هر سطر دارای ۱۲ کلمه باشد سرعت مطالعه شما به نحو زیر محاسبه می‌گردد.

$$\text{سرعت مطالعه شما در دقیقه} = \frac{۶۰ \times ۱۲}{۵} = ۱۴۴$$

چند نکته در مورد محاسبه سرعت مطالعه

- ۱- اگر خواستید تعداد کلمه‌های خوانده شده را دقیق‌تر محاسبه کنید تعداد کلمه‌های سه خط متفاوت را بشمارید سپس آن را بر سه تقسیم کنید تا تعداد کلمه‌های یک خط مشخص شود.
- ۲- خط‌های نیمه را یک خط کامل محاسبه کنید.
- ۳- کلمه‌های کوچک مثل «در»، «با» و «که» را یک کلمه محاسبه کنید.
- ۴- کلمه‌های مرکب مثل «روح افزا» را دو کلمه محاسبه نمایید.
- ۵- پیشنهاد می‌شود زمان تمرین را یک دقیقه انتخاب کنید تا با ضرب نمودن تعداد کلمه‌های یک سطر در تعداد سطرهای خوانده شده سرعت مطالعه‌ی شما در یک دقیقه مشخص شود.
- ۶- منظور از خواندن، خواندن با صدا نیست بلکه خواندن شامل خواندن با صدا و چشم‌خوانی می‌شود.

درس اول

آزمون خواندن ۱ پرچم

آفتاب قشنگ صبحگاهی می‌تابید، نسیم آهسته می‌وزید و پرچم زیبای ایران را تکان می‌داد. پدرم وقتی دید که من هر بار با دقت به پرچم نگاه می‌کنم. پرسید: «امین جان، می‌دانی پرچم برای چیست؟». گفتم: «نه».

پدرم گفت: «پرچم نشانه‌ی آزادی و سربلندی یک کشور است. هر کشور یک پرچم دارد.» گفتم: «پدرجان چرا رنگ پرچم کشورها با هم فرق می‌کند؟»

پدرم جواب داد: «هرکدام از رنگ‌های پرچم نشانه‌ی چیزی است مثلاً پرچم ایران سه رنگ دارد. رنگ سبز نشانه سربسزی، رنگ سفید نشانه‌ی صلح و دوستی و رنگ سرخ نشانه‌ی دفاع از میهن و آزادی آن است.»

من دوباره به پرچم نگاه کردم و پرسیدم: «پدرجان، نشانه‌ی وسط پرچم چیست؟» پدرم گفت: «کلمه‌ی الله است که به شکل گل لاله هم دیده می‌شود. گل لاله نشانه‌ی خون شهیدان است.»

در این هنگام از پدرم خداحافظی کردم و وارد حیاط مدرسه شدم پرچم قشنگ ایران امروز برایم زیباتر شده بود. احساس می‌کردم آن را بیشتر از گذشته دوست دارم و مثل هر ایرانی دیگر، از تماشای آن لذت می‌برم.

(کتاب فارسی دوم دبستان)

درست، نادرست

- ۱- رنگ سرخ پرچم ایران نشانه‌ی سربسزی کشور است.
- ۲- پرچم همه‌ی کشورها سه رنگ دارد.
- ۳- پرچم نشانه‌ی آزادی و سربلندی هر کشوری است.